

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Preceptorium diuine legis venerabilis fratris Joha[n]nis Nider de ordine predicatorum

Nider, Johannes

Nurnberge, 28.VII. 1496

Octauu[m] de aurea [e]t aureola [e]t fructu.

urn:nbn:de:hbz:466:1-31252

erunt p̄sa vt vitru. z clara vt aurum.
 Sūt em̄ nūc duo q̄ causant in nostro
 corpe obscuritatē. scz materie impuri-
 tas. z luminis paucitas. h̄ vtrūq; tol-
 let. z claritas dabit p̄spicua z fulgida.
 S; dubitares p̄mo. Erūt ne oēs p̄tes
 corpis eq̄les in claritate z colore. h̄n.
 fm̄ Tho. dis. xliij. in. iij. q̄ nō. qz cor-
 poris gloria nō tollet nām. h̄ perficiet
 Vnde color qui debet corpi ex natu-
 ra suaz partū remanebit in eo. h̄ sup
 addetur claritas ex gloria anime. Si-
 cut etiā videmus corpa colorata ex sui
 natura splendore solis resp̄dere. v̄l ex
 aliq̄ cā extrinseca vel intrinseca. Et sic
 claritas gl̄ie redūdat ab aia. supple. p̄
 causalitatē in corpus fm̄ suū modū
 z est ibi also modo q̄ sit in anima. ita
 z in quālibet partē corpis redundabit
 fm̄ suū modū. Vñ nō est incōducies
 q̄ diuerse partes habeant diuersimo-
 de dispositi ex sua nā ad ip̄am. Vna
 em̄ pars habet maiorē dispositionem
 ad claritatez q̄ alia. sicut oculi q̄ ma-
 nus. z spūs q̄ ossa. z humores q̄ caro
 vel neruus. Dubitat sc̄do. An claritas
 corporis glorioz visum offendat
 sicut hic radius solis. h̄n. q̄ nō. Ra-
 tio est. qz sicut corpus gloriozum non
 potest pati aliq̄d passiōe nature. h̄ pas-
 sione anime. id est. receptiōe conueni-
 entis solū. Ita ex p̄teritate glorie non
 ager nisi actione aie h̄ secūdu hoc ma-
 gis delectat. Offendit aut̄ inq̄tū agit
 actiōe nature. inq̄tū agit calefaciēdo
 z dissoluēdo organū visus z disgregā-
 do spiritus. z ita claritas gl̄iosi corpis
 licet excedat claritatē solis. tamen de
 sui natura nō offendit visum h̄ demul-
 cet. Propter quod claritas illa com-
 paratur claritati sasp̄dis Apoē. xxi.
 Dubitat tertio an in potestate corpo-
 ris gloriozi sit videri v̄l nō videri. h̄n.
 Idem q̄ sic. quia claritas puenit ex im-

perio volūtat̄s cui sub datur. vnde in
 potestate anime gloriificate erit q̄ vt-
 deatur vel nō videatur. sicut z quilibz
 actiō corpis in aie potestate erit. als
 non esset corpus gloriozum instrumē-
 tum sūme obediēs p̄ncipali agentī.

Capitulum. viij.

Dodecimū gaudiū extrinsecū
 est aureolarū. z fructuuz datio
 que se habēt circa animā z cor-
 pora beata. sicut parafernalia in ma-
 trimonio. **V**bi norandū fm̄ Tho. z
 alios i. liij. dis. xlix. q̄ differūt aurea.
 aureola z fructus. Nā aurea ē gaudi-
 um qd̄ de deo immediate habet ani-
 ma in superioribus viribus scz de visi-
 one dei clara. de fructiōe. z certitudi-
 ne retentionis. q̄ tria sequunt̄ gaudium
 anime. z illud est aurea. Auream hāc
 meremur hic p̄ qd̄cūq; certamē cuius-
 cūq; tentationis quā ex charitate vin-
 cimus. fm̄ illud ap̄li. Nemo coronat̄
 nisi q̄ legitime certauerit. **A**ureola
 v̄o ē aie gaudiū de op̄ibus a se factis
 q̄ habēt rōnē victorie excellētis christi
 formiter facta. **V**el sic est p̄miū de o-
 peribus p̄fectionis q̄bus hō maxime
 xpo cōformet̄ fm̄ p̄fectam victoriam.
 Et hanc aureolā meremur. aut mar-
 tyrio. aut doctrina. aut v̄ginitate. Fru-
 ctus aut̄ est gaudiū z delectatio de spi-
 rituali exercitio in sp̄nēte delectati-
 ones. p̄sertim venereas. Et hūc mere-
 mur. aut p̄inētia cōiugali. aut viduali
 aut v̄rginali. Ex q̄bus patz q̄ tam au-
 rea. q̄ aureola sunt p̄ncipalit̄ in aia.
 Sed sicut ex gaudio essentialis p̄mij
 qd̄ est aurea. de deo immediate habi-
 ti redundat. fuit z causat̄ in corp̄ b̄i
 quidaz decor q̄ est gl̄ia corpis seu dos
 corpis quadruplex. de q̄bus dictū est
 Sic etiam ex gaudio aureole resultat
 aliquis decor in corp̄ representatiuis
 sp̄alis triūphi de q̄ gaudet aia vt pre-
 dicatois in ore. v̄rginis in illa parte

martyris in cicatrice. vel i alia pte cor
poris fm genus martyrii. ita vt statim
ex aspectu corporis sciat q̄lis q̄s fuit
martyr. aut virgo. aut doctor. seu p̄di
cator. Ex q̄bus p̄z q̄ aurea ē gaudium
de deo. Aureola de triūpho excellēt.
Et fructus ē gaudium et delectatio de
exercitio sp̄nālī. P̄z etiā q̄ sic aurea
est p̄ncipaliter in aīa. et secundario i cor
pore p̄ redundantia. et sic due sunt q̄d.
ammodo auree. sic etiam due sunt au
reole de eadez victoria. vna in aīa. alia
in corpe p̄ redundantia. P̄z etiā ter
tio q̄ q̄ opus meritorū duo h̄z bona
vnū q̄ ex charitate fit. aliud q̄ excel
lēter fitz victorose. puta martyriū zc.
Idcirco etiā duplex p̄mū habebit
Aureā p̄ p̄mū. et aureolā p̄ter se
cundū. T̄n p̄mū correspondēs meri
to rōe charitatis q̄ntūcūq̄ sit parū.
est maius q̄libet p̄mū r̄ndente acut
rōe sui generis. et iō aureola dimi
tine dicit respectu auree. D̄i aut aure
ola diminitue ab aurea. Nā eētia
le p̄mūz d̄i aurea siue corona. Tū q̄
datz victoribz. et victorie debet corona.
D̄n Job. vii. Militia ē vita hoīs sup
terrā. Tū etiā q̄ p̄ ipm hō efficit par
ticeps diuinitatis. et p̄ oīs regie p̄ratis.
fm illud Apoc. v. Fecisti nos deo no
stro regnū et sacerdotes. Dubitat p̄io
vñ habeat q̄ tres sint aureole. H̄n. q̄
ex glo. ordinarijs et sanctoz d̄ctis. de
virginū p̄z. fm illd̄ Esa. lvi. Nec dicit
domin⁹ eunuchis zc. Dabo eis nomē
mell⁹ a filijs et filiabz. glo. mell⁹ nomē
p̄p̄riā gl̄iam excellentemq̄ significat.
h̄ p̄ eunuchos q̄ se castrauerūt p̄p̄ re
gnum celoz v̄gines designant. Et su
per isto Exo. xxv. Facies alterā coro
nam aureolā. glo. corona p̄tinet v̄gi
nibz. Ad hanc etiā coronā p̄tinet cāt
cum nouū q̄d v̄gines tm̄ coraz agno
cōcūnt. et q̄de sequunt agnū quocūq̄
lerit. De martyriū p̄z p̄ Aug. li. de scā

virginitate dicentē. Nemo quantum
puro ausus fuit p̄ferre v̄ginitatē mar
tyrio. h̄ virginitati debet. ergo mar
tyrio. De doctor p̄z sup illud Ep̄. j.
Sciatis q̄ sit supeminēs magnitudo
virtutis ei⁹. d̄c̄ glo. cremētū habebūt
doctores sancti vltra id q̄d alij cōter
habebunt. Dubitat sc̄do. cur tm̄ tres
sint aureole. videlz martyriū. v̄ginū et
doctoz. H̄n. p̄mo. q̄ tm̄ tria sunt opa
excellētissima triū potētiaz. Nā excel
lentissimū opus rōnālīs ē veritatis p̄
dicatio. cōcupiscibilis observatio vir
ginitatis. et irascibilis perpeffio mor
tis. Secūdo. quia tm̄ tres sunt hostes
quos excellētissime vincere possum⁹.
videlicet mūd⁹. caro. demonia. Mar
tyres vincunt mundū. v̄gines car
nem. et predicatorēs demones in cor
dibus suis et aliorū. Tertio quia x̄po
in opibus tribus perfectissime cōfor
matur. In predicatōe. in puritate. et
martyrio. Dubitat tertio. Que au
reolarum sit p̄fectior. H̄n. Tho. d̄c̄.
xlj. simplr̄ inter tres aureolas mar
tyriū ē potior. q̄ p̄ugna martiriū ē for
tior fm seip̄z. et vehemēt⁹ affligens.
Et fm De. de pa. ibidē. post h̄ aureo
la doctoz. vt p̄z in cathalogo sc̄toz.
q̄ etiā eccl̄ia i letanijs p̄fert martyres
doctoz. et doctores v̄gibz. put etiāz
Tho. allegat. Tū q̄tum ad aliqd̄ tres
aureole h̄nt se sic excedēt et exesse.
P̄reminet em̄ fm aliqd̄ aureola vir
ginū alijs. in q̄tū pugna carnis ē peri
culo fiorz et vicino. h̄ nō sic ē de marty
rio et de doctrina. P̄reminet etiā au
reola doctoz alijs. q̄ pugna doctoz
versat circa itelligibilia. De q̄ Ap̄. plus
Ep̄. vi. Nō est nobis colluctatio ad
uersus carnē et sanguinē. sed aduersus
potestates zc. Alieho sunt et circa passi
ones sensibiles. Dubitat quarto. An
differentia sit inter aureolam et palmā
H̄n. q̄ sic. quia aureola est premium

accidērale. nō quodlibz h̄ premīū cor
respōdēs pugne vel victorie p̄cellent.
Sed palma ē premīū accidērale qd̄
nec radice videlicet charitati nec ope-
ri p̄cellētī debet. h̄ volūtati. Quā pal-
mā martyrii Martinus h̄z Dominus
cus. q̄ ausde desiderauerūt martiriū.
D nec tñ actū martiriū habuerūt. **Du-**
bitat q̄nto in spālī de aureola marty-
rū que exigant ad hoc q̄ aliq̄s aureo-
lam martyriū p̄rie dicitā habeat. **R̄n.**
fm Tho. 2 Pe. pal. q̄ tria necessaria
sunt. videlz pena. cāz volūtas. Preext
gīt tñ charitas in oī h̄ite aureolam.
Prīmū ē est pena nō q̄cūq̄ h̄ mortis
vt oportet recepta. Ex q̄ p̄z p̄mo q̄ nō
debet aureola martyriū obedētīb̄ so-
lum. licet in eis vīq̄ etiā ad mortē ma-
ciet p̄p̄ta volūtas. Scōdo q̄ nec paup̄
bus solū. q̄nto moriant̄ mūdo. Ter-
tio q̄ nec penitētīb̄. licet carnē suam
crucifigāt. Quarto nec martyriū solū
fidelībus. vt Martino z Dominico.
Quinto nec Johāni euāgeliste. licet
in olei doliū feruentis missus sit. non
mortuū. Sexto nec pueris i camino
ignis. q̄ illesi exiuerūt. Nec septimo
Siluestroz Athanasio. licet magnam
p̄secutionē sint passi. S̄z tñ q̄libz xp̄tia-
nus q̄ in charitate morit̄ p̄ obedientiā
vel volūtate h̄z moriētī p̄ xp̄o. v̄l qd̄-
cūq̄ aliō op̄ facit bonū. de tali habe-
bit in celo spālē p̄mīūz gaudiūz. h̄ nō
omne tale meret̄ dici aureola. Exēplū
ḡra. Perfecti paupes volūtarij habe-
būt iudicariā p̄tatem. z sic carnis ma-
ceratio aliud spālē gaudiū. z sic intel-
lige de alijs. S̄lle etiā itellige de alijs
op̄ibus. **fm Tho. immo interdū plus**
de aurea quis mereri pōt in talib̄. vt
post dicit. Nec octauo Lucrecia que
seipsam interfecit pagana. Nec nono
Seneca q̄ p̄t se vt tolerabiliorē mor-
tem h̄iet agnōez ventaz i balneo elegit
Propt̄ qd̄ S̄cūlus vt refert Greg.

si. dialogo. occidēdus. z op̄ione sibi
de morte eligēda data. nullā eligē vo-
luit. h̄ illā dixit se toleratūz quā de p̄-
mitteret. que tñ deus a morte eripuit.
S̄z martyriū aureolā h̄nt. **Duo quedā**
que se nec corrūperēt femine s̄mer
serūt. qz speciall instinctu spūs sancti h̄
fecerūt. vt li. j. de ciuit. del refert Aug.
S̄llr Samson eadē de cā. Itē beatus
Petr̄ q̄ sibi mortēz elegit enersis pe-
dibus crucifigi. nō p̄p̄ se. h̄ p̄pter xp̄i
honorem. Nec refert vix mors statim
an postea seq̄tur. dū tñ p̄t illud cause
tur vel acceleret. Dū mortui in carce-
re. z in stabulis. vt Marcellus papa.
Itē mortui in exilio martyres sunt qz
h̄mōi mortē in eis accelerasse p̄sumit
Secūdū qd̄ ad martyriū req̄rit ē cā. E
qz em̄ martyr testis ē. id̄ in cā fidel̄ pro
ecclesia v̄l p̄ q̄cūq̄ articulo fidei. v̄l iure
ecclesie. aut p̄ q̄cūq̄ v̄tute infusa. qz
virtutib̄ desposat ecclesia xp̄o. q̄cūq̄
sic morit̄ martyr est. **Unde Johānes**
baptista p̄veritate p̄dicatoris. Agnes
p̄virtute castitatis. Et Thomas can-
tuariē. p̄ iuribus ecclesie occisi taliter
martyres sūt. S̄llr tam mater q̄ filius
in vtero eius si ab infideli in vtero lede-
ret in odiū fidel̄. q̄n̄ v̄tūq̄ v̄l alter mo-
ri cōtingeret. S̄llr q̄ vulnus nō letale
suscipiet. z p̄ negligentia q̄ nō eēt mor-
tale pctm̄ moreret i vulnere neglecto.
S̄llr qui pot̄ v̄llet occidi q̄ menda-
ciū dicere qd̄cūq̄ peccādo. S̄llr qui
cruce signati in bello hostiūz xp̄i p̄p̄
xp̄m suscepto pugnādo pereunt mar-
tyres sūt. qz nō se h̄ xp̄m defendūt ec-
clesiā. z sic moriūt. v̄n̄ mortē nō fugi-
unt h̄ eligūt. S̄llr si q̄s p̄t bonū cōe
nō relatū ad xp̄m sustineret mortem
aureolā non meret̄. h̄ si hoc referat ad
xp̄m. aureolā merebit. z martyr erit.
vt pote si rem publicā defendat ab ho-
stīū impugnatione q̄ fidē xp̄i corrūge-
molūt. z i tali desēsiōe mortē sustinet

inferius et egle meritū p̄m̄i scz essen-
tialis p̄ radicē charitatis. habēdo solā
volūtātē ad martiriū quaz martyr in
actu mereat p̄ martiriū. in nō marty-
rizans nō ventet ad aureolā nisi p̄us
martyrizet. Et sic etiā ē d̄ alijs duab⁹
aureolis pariformit̄ fm̄ Tho. sentien-
dū. Sciendū etiā fm̄ eundē q̄ meritū
aureole pōt̄ intēdi dupl̄. Vno mō
ex pte radicis scz charitatis. Alio mō
ex parte opis. Cōtingit em̄ aliqs̄ duos
quoz vnus ex minori charitate mal⁹
tormentū martiriū hz. v̄l magis p̄d-
cationi instat. aut etiā magis se a dele-
ctationib⁹ carnis elongat. Intētiōi q̄
meriti q̄ attendit penes radicē. nō r̄n-
det intēsiō aureole. s̄ intēsiō auree. s̄
intēsiōni meriti q̄ ē ex ḡne act⁹ r̄ndet
intēsiō aureole. v̄n pōt̄ eē q̄ aliqs̄ mi-
nus i martiriō mereat quātū ad essen-
tiale p̄m̄i q̄ habebit p̄ martiriō ma-
iorē aureolā. **Capitulum. ix.**

Nunc dicendū est q̄ sunt fruct⁹
debiti b̄tis q̄busdā v̄l oibus. d̄
quo notat Tho. i. iij. dis. xlii.
q̄ fruct⁹ de q̄ loquit̄ x̄ps. Matth. xiiij.
et Luc. viij. quē diuidit in tricesimū. se-
xagesimū et centesimū ē q̄ d̄az p̄m̄i
q̄ debet̄ hoi ex h̄ q̄ de carnali vita in
spūalē trāsīt. et r̄ndet illi virtū fructus
p̄cipue q̄ hoīem p̄cipue a subiectione
carnis liberat. h̄ aut̄ facit p̄tinentiā sola
q̄ p̄ eā rep̄munt̄ delectatōes q̄ maxie
gustū spūal̄ dulcedinis impediūt quē
fruct⁹ suo noīe ipor̄at. Nā p̄ delecta-
tiones venereas aīa p̄cipue corpi s̄bdit̄
tur adeo vt̄ i actu carnali. fm̄ Hiero.
nec spūs p̄phie corda p̄phaz t̄ḡit. nec
in illa delectatōe ē possibile aliqd̄ itel-
ligere. vt̄ p̄hs̄ dīc̄. vij. et̄b. et iō p̄tinentie
magis corrūdet̄ fruct⁹ q̄ alteri virtuti
Hui⁹ aut̄ fruct⁹ silitudo sic accipit̄
Fruct⁹ est ex semie p̄surgit. Fructus
aut̄ fm̄ h̄ pōt̄ p̄dire ex semie. q̄vis se-
mētius ē efficac̄ ad p̄uertēduz hūores

terre i suā naturā. Et quāto hec p̄t̄s ē
efficacior et terra ad h̄ partior. tāto fru-
ctus sequit̄ verbor. Spūale aut̄ semē
q̄ i nob̄ seminat̄ ē v̄bū dei. V̄n quāto
aliqs̄ magis i spūalitate p̄uertit̄ a car-
ne recedēs. tāto i eo ē maior fruct⁹ ver-
bi dei. Secūdū h̄ igit̄ fruct⁹ differt ab
aureola. q̄ aureola cōsistit in gaudio
q̄ habet̄ de opis p̄fectiōe. s̄ fruct⁹
in gaudio q̄ habet̄ de ipsa dispositio-
ne opant̄ fm̄ gradū spūalitat̄ i quē
p̄ficiet̄ ex semie v̄bi dei. V̄n sic aureo-
la nō debet̄ cūlibet̄ victorie. s̄ excellē-
ti. et cū h̄ in materia excellēt̄. Ita fru-
ctus suo mō q̄ importat̄ delectationē
debitā p̄tinentiā a vehemēti delecta-
tione. iō dabit̄ illi virtuti nō q̄ sp̄rent̄
minores delectatōes sic gustus. puta
abstinēt̄. s̄ dabit̄ illi q̄ sp̄rent̄ maio-
res scz venereas. sic p̄tinentet̄ castitati
illib. ii. de q̄tūor̄ coequis dīc̄. q̄ sicut
videm⁹ i officijs agriculturē q̄ oē q̄d
fructū fert̄ terra ē. s̄ tū cultor̄ gustat̄ et
p̄cipit̄ ip̄m fructū. Sic etiā terra cor-
poris n̄ri vel aīe fert̄ fructū. s̄ aīa ḡ-
stat̄ ip̄m seu spūs. Est aut̄ fruct⁹ p̄p̄ie
q̄ generat̄ ex ḡno cadēte i terrā. ad q̄d
v̄nificādū et fonēdū et nutriēdū h̄z ter-
ra virtutē. sic dīctū ē ei a p̄ncipio. Ger-
minat̄ terra herbā virtutē et facientē se-
mē iux̄ gen⁹ suū. Cōtinentia aut̄ ē fm̄
delectatōes carnis p̄tinentēdo illud ad
q̄d p̄tātē acceperat̄ p̄m̄us hō. et etiā ac-
cidēs p̄tinentie q̄d ē v̄ginitas nascit̄ no-
biscū i agro corpi n̄ri vt̄ facill⁹ exco-
lat̄. V̄n q̄ fontitudo q̄ ē c̄tra cultū ex-
trinsecū vel resistēt̄ passionū. et p̄s-
monia circavertū. et iusticia circa ext̄i
secos act⁹ q̄ oīa minore labore exigūt̄
nō est fruct⁹ de q̄ nūc loq̄mur. s̄ circa
venerea q̄ maḡ idigēt̄ cultū. s̄ q̄re
res. q̄ sūt ḡdus fructū. R̄n. Luc. viij.
et Matth. xiiij. q̄ tres. videlz tricesim⁹
sexagesim⁹ et centesim⁹. q̄ dant̄ in p̄tia
q̄s̄ triplex ḡdus p̄tinent̄ meruit̄ in p̄tia